

Boerenleenbank in boerderij Baard

Boerderij Baard uit de Friese gemeente Baarderadeel is van binnen verbouwd. Sinds 1981 staat de boerderij in Enkhuzen met een grondig gerestaureerde buitenkant. In november vorig jaar is begonnen met het in originele staat terugbrengen van het interieur, waarbij één woonvertrek als boerenleenbank wordt ingericht. Vanaf 1 juli is de boerderij open voor publiek.

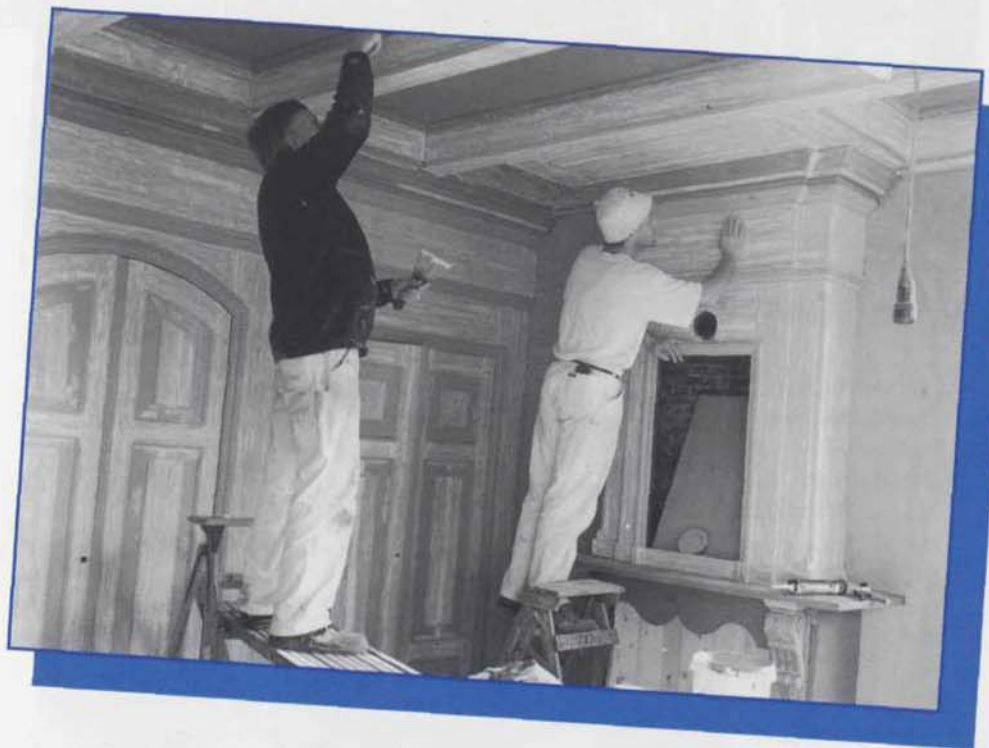
De Friese stelpboerderij werd in 1871 gebouwd voor wethouder T.R. Wijnia van Baarderadeel en in 1918 gekocht door pachtboer Gosse D. de Jong uit Makkum. Er was oorspronkelijk geen boerenleenbank in het pand gevestigd, maar een van de woonvertrekken kan goed als zodanig worden ingericht. Dat gebeurt naar voorbeeld van de boerenleenbank uit een boerderij in het nabij gelegen Jorwerd. Deze boerderij vertoont veel gelijkenis met die uit Baard. De rest van het interieur, de andere woonkamer, de gang, de keuken en andere vertrekken, wordt biografisch ingericht. Dat betekent dat er gebruik wordt gemaakt van informatie van vroegere bewoners. Het museum probeert het pand net zo in te richten zoals zij dat destijds hadden gedaan. De informatie is begin jaren '80 verzameld bij enkele nazaten van Gosse de Jong, die er in de jaren '20-'30 woonden. Boerderij en bank worden ingericht naar de situatie omstreeks 1920. Toen beleefden de boerenleenbanken een bloeiperiode, waarover nog veel gegevens beschikbaar zijn. Baard is het twintigste pand in het buitenmuseum dat biografisch wordt ingericht. Van de oorspronkelijke inrichting van de boerderij omstreeks 1920 is veel

bekend. Zo weten we dat er een piano in stond, dat er zeil op de vloer lag en wat voor een klok de schoorsteenman-

kunnen die vragen dus niet meer worden beantwoord. Het vereist nu grote historische kennis en creativiteit om de boerderij zo authentiek mogelijk in te richten.

Antiquairs

Veel spullen die geschikt zijn - onder meer een piano en enkele vloerkleden - lagen al enige tijd opgeslagen in het depot van het museum; andere zijn bijvoorbeeld via antiquairs aangekocht. Van de familieleden werd een oud portret van Gosse de Jong en zijn vrouw

tel sierde. Maar nu op basis van de informatie van de nazaten van Gosse de Jong de inrichting ter hand is genomen, blijken er toch nog veel vragen te bestaan. Helaas zijn de meest belangrijke informanten inmiddels overleden en

verkregen, evenals een oude plantenbak. Naast de boerderij worden witte irissen geplant. Ze zijn geschonken door een familielid van De Jong. 'Voorouders' van deze irissen bloeiden zo'n

Boerenleenbank

zeventig jaar geleden in Baard! Het bankkantoor dat in het linkerwoonvertrek komt, wordt ingericht met enkele authentieke spullen uit de bank van Jorwerd, zoals stempels, kasboeken en boekjes met controlebewijzen. De brandkast is afkomstig uit de boerderij zelf. De informatie over de inrichting van het kantoor heeft het museum voornamelijk van de Rabobank verkregen. Deze bank is in 1972 ontstaan uit een fusie tussen de Raiffeisenbanken en de Boerenleenbanken.

An het eind van de vorige eeuw was er sprake van een grote crisis in de agrarische sector. Boeren met wie het financieel goed ging, belegden hun geld in effecten en aandelen in de industrie. Boeren met wie het minder goed ging, konden niet meer zoals vroeger bij hun burens aankloppen voor een lening. Het geld verdween van onder de matras, en daarmee de kredietmogelijkheden. Het was duidelijk dat er iets gebeuren moest.

In Duitsland werd al in het midden van de vorige eeuw begonnen met het opzetten van kredietcoöperaties naar het model van Raiffeisen. Dit idee werd vanaf 1898 in het zuiden van Nederland overgenomen, de Raiffeisenbanken en boerenleenbanken ontstonden. Boerenleenbanken waren in principe alleen bestemd voor boeren in hetzelfde dorp of dezelfde parochie. Zij hadden land of vee als onderpand en kenden elkaar goed. Ze wisten van elkaar wat ze waard waren. Alleen in heel kleine gemeenschappen konden ook middenstanders zich aansluiten bij de bank.

In een boerderij werd een kantoor ingericht en er werd een kassier aangesteld. Hij hield een of twee keer per week spreekuur, waarvoor hij een kleine vergoeding kreeg.

De boerenleenbank in Jorwerd werd pas in 1912 opgericht, de welstand in Friesland was groter dan die in het zuiden des lands. In 1972 onstond de Rabobank, uit het samengaan van de Raiffeisenbanken en de Boerenleenbanken. De Rabobank viert dit jaar haar honderdjarig bestaan. Eén van de activiteiten om dit te vieren, is de sponsoring van de inrichting van de boerenleenbank in het museum.

Verwarmingsradiatoren

Hoewel de boerderij zo echt mogelijk herbouwd wordt kunnen kleine aanpassingen aan de moderne tijd natuurlijk niet ontbreken. In de boerderij zijn bijvoorbeeld verwarmingsradiatoren geplaatst. Om deze zo onzichtbaar mogelijk te maken, is besloten de vensterbanken te verbreden. Eén van de bedsteden wordt ingericht als vitrine, met spullen uit en informatie over de boerenleenbank.

Boven op zolder ligt nu nog een eend in het stro te broeden. Zeer binnenkort wordt er het herstel van een slaapkamer en het rookhok ter hand genomen. In dat hok werd vroeger vlees gehangen om het te roken in de

rook uit de keuken. Zo konden de bewoners hun vlees langer bewaren. Maar eigenlijk heeft het herstel van de zolder geen prioriteit, omdat de trap ernaar toe erg steil is. Het is nog onzeker of het publiek hiervan gebruik kan maken. Op zolder is overigens ook nog een interessante vondst gedaan. Achter een schot is de handtekening aangetroffen van een timmerknecht uit Baard, met het jaartal 1871. Het jaartal komt overeen met dat op de gevelsteen aan de voorkant van het huis.

Deel

De deel doet nog even dienst als werkplaats en als woning voor zo'n twintig zwaluwen, maar zal haar oude functie

snel terugkrijgen. Waar nu iemand zuchtend antieke ophangbeugels voor gordijnroeden in elkaar probeert te draaien, staan binnenkort alleen nog oude gereedschappen.

In de koeienstal, waar plaats is voor negen koeien, liggen al grasmatten. Het wachten is op de koe van wie gehoopt wordt dat zij komt. Die zal dan wel met haar achterwerk naar het publiek toe staan. In Friesland keken de koeien door kleine raampjes naar buiten in plaats van de stal in. In elk geval ruikt het er al wel naar stal omdat de geiten van het museum hier afgelopen winter woonden.

Ook de buitenkant van de boerderij krijgt in deze fase nog aandacht. Uit fotomateriaal is gebleken dat de huidige dakkapel soberder is uitgevoerd, dan in de oorspronkelijke situatie. Daarom wordt hij nu verfraaid.

De vloer van de gang staat in de lak, het huis geurt naar verf en binnenkort is er geld te halen in de boerderij aan de Stadsgracht in het buitenmuseum...

Michelle Klunder